

УДК 339.9:330.1

І.О. Рєвак¹, В.Ю. Прокопенко²

¹Львівський державний університет внутрішніх справ, Львів

²Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО АНАЛІЗУ ПОНЯТТЯ «СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА»

В умовах фінансової нестабільності питання зміцнення економічної безпеки підприємства набуває особливої актуальності. Формування ринкової економіки в Україні супроводжується прийняттям та реалізацією часто необдуманих та несистемних кроків. Так, відбулися докорінні зміни у відносинах власності (роздержавлення та приватизація), формах і методах державного регулювання, пріоритетах розвитку макро- та мікросередовища. Все це, безперечно, спричинило появу нових проблем, які супроводжують подальший економічний розвиток і вимагають теоретичного обґрунтування та розробки практичних рекомендацій щодо їх розв'язання. До переліку таких питань належить проблема забезпечення економічної безпеки підприємства.

Безпека підприємства – це складна багатofункціональна система, в якій безперервно відбуваються процеси взаємодії життєво важливих інтересів підприємства та їх протидія внутрішнім і зовнішнім загрозам. Безперебійне функціонування суб'єкта господарювання можливе лише за наявності ефективної системи економічної безпеки.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених проблемі економічної безпеки підприємства досі не існує загально визнаного підходу до трактування поняття та структури системи економічної безпеки підприємства. Так, окремі автори розглядають систему економічної безпеки як форму забезпечення умов збереження комерційної таємниці й інших секретів підприємства. Безумовно, найціннішим ресурсом підприємства є інформація, а зміна форм власності підприємств, активний розвиток міжнародної торгівлі, вихід на нові зовнішні ринки сприяють підвищенню інтересу окремих суб'єктів до комерційної таємниці підприємств.

Відомий дослідник проблем економічної безпеки підприємства М.Б. Тумар розглядає систему економічної безпеки підприємства (СЕБП) як сукупність заходів, спрямованих на досягнення визначених цілей, що розглядаються з точки зору їх генерування та у взаємозв'язку один з одним [1, с. 119]. Інші автори трактують поняття СЕБП лише з правової точки зору, при цьому не враховують інших сторін, наприклад, силової. Так, В.С. Пономаренко за-

значає, що система економічної безпеки – це сукупність (комплекс) заходів та засобів, використання яких регламентується відповідними правовими актами (державними), регіональними, власними [2].

На думку Г.О. Мінаєва, систему безпеки підприємства утворюють фактори навколишнього середовища (внутрішні та зовнішні), функціональна система (власне система безпеки) і організаційно-управлінська система (система забезпечення безпеки) [3, с. 76].

Більш ширше трактує СЕБП В.І. Ярочкин, зазначаючи, що СЕБП – це організована сукупність спеціальних органів, служб, засобів, методів і заходів, які забезпечують захист важливих інтересів особистості, підприємства і країни від зовнішніх і внутрішніх загроз [4, с. 5].

Загалом в економічній літературі пропонують два концептуальні підходи до трактування сутності безпеки, а саме статичний (безпека як стан) і діяльнісний (безпека як діяльність). Так, розглядаючи економічну безпеку як стан, систему економічної безпеки слід трактувати як функціональну систему, яка відображає методологію захисту інтересів, ресурсів, майна підприємства від загроз та небезпек. А беручи до уваги організаційну структуру підприємства, варто виокремити іншу складову – систему забезпечення економічної безпеки підприємства.

Отже, система економічної безпеки виступає як постійно діюча взаємоузгоджена сукупність заходів та засобів, які за допомогою механізму дії (системи забезпечення економічної безпеки) забезпечують

безпечний стан та розвиток підприємства. Існують різні моделі та оцінки системи економічної безпеки підприємства, проте основним недоліком кожної з них є однобічний, а не багатоаспектний (або системний) характер. Тому підходи та моделі, які застосовуються на практиці, не дають можливості враховувати реальні та передбачати усі потенційні загрози та небезпеки.

Аналізуючи проблему створення ефективної системи економічної безпеки підприємства, слід пам'ятати про її системний характер. Відомо, що будь-яка система – це сукупність взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів, які утворюють певну цілісність. Теоретичним підґрунтям цього питання є теорія економічних систем. Використання системного підходу при формуванні системи економічної безпеки підприємства, на наш погляд, дозволить одержати модель цієї системи у формалізованому вигляді, що відображає основні властивості та зв'язки між її елементами, а також виявити основні закономірності й тенденції розвитку.

Список літератури

1. Тумар М.Б. *Основи економічної безпеки підприємства: навч. посіб.* / М.Б. Тумар. – К.: «Хай-Тек Прес», 2008. – 232 с.
2. Пономаренко В.С. *Концептуальні основи економічної безпеки: монографія* / В.С. Пономаренко, С.В. Кавун. – Х.: ХНЕУ, 2008. – 256 с.
3. Минаев Г.А. *Безопасность организации: учебник* / Г.А. Минаев. – К.: КНТ, 2009. – 440 с.
4. Ярочкин В.И. *Система безопасности фирмы* / В.И. Ярочкин. – М.: Ось-89, 2003. – С. 5-36.